

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Constitutiones Variorum Pontificum in præcedentibus Editionibus
desideratas, summoque studio hinc inde conquisitas complectens

Luxemburgi, 1741

Hadrianus IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74452)

ficentissimum erexit: annonæ penuriæ, ne-
dum Urbem tunc temporis premente, sed
Europam penè universam etiam extra Ur-
bis mania degentibus alimenta largitus est.
Gratianus decreti compilator, Petrus Lom-
bardus, & Petrus Comestor Scholasticæ
Theologiæ antesignani ea tempestate flo-
ruerunt. Obiit Pontifex anno 1154. Pon-
tificatum tenuit anno uno mensibus qua-
tuor diebus 24. (*Magni Bullarii Romani
Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727.
Append. fol. 38.*)

HADRIANUS IV.
PONTIFEX CLXXI.
ANNO DOMINI MCLIV.

ANNO
1154.

HAdrianus IV. Anastasium excepit na-
tatione Anglus anno 1154. qui sede
Pontificia concessa Romanos primo, quod
S. P. Q. jura restituerè conabantur, mox
Willelmum Sicilia Regem diris est perse-
quutus. Cum Friderico Enobarbo non
unam ob causam contendit. Tandem Ro-
mani Senatus metù Ananiam se contulit,
ibique muscâ suffocatum obiisse tradunt
anno 1159. sedis 4. Mense decimo. (*Magni
Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis
Luxemb. 1727. Append. fol. 40.*)

I.
Ex Miscell.
Balutii T.
2. pag. 224.
Edita An.
Do. 1156.

Excommunicatio Gaufridi Comitis Ruscinonen-
sis, qui legitimâ uxore dimissâ adulteram sibi
copulaverat.

HADRIANUS EPISCOPUS.

*Servus Servorum Dei, venerabilibus fratri-
bus Berengario Narbonensi Archiepiscopo
& Apostolica sedis Legato & Arnaldo He-
lenensi Episcopo, & universis Baronibus
per Helenensem Episcopatum constitutis,
salutem & Apostolicam benedictionem.*

Proœmium.

Quæ à prædecessoribus nostris rationabiliter
sunt statuta, nullius temeritate volumus
perturbari, sed inconvulsâ ea mandamus & il-
lasâ ab omnibus observari. Prædecessor autem
noster felicitis memoriæ Papa Eugenius Comi-
tem Gaufridum & eam quam tenet adulteram
excommunicationis vinculo innodavit, pro eo
videlicet quod legitima uxore dimissâ, non est
veritus adulteram sibi matrimonio copulare.

Legitimâ
etiam Comi-
tis uxore
defunctâ
nunquam ei
fit liberum
pellicem sibi
matrimonio
copulare.

§. 1. Et quia ut nobis dicitur pertinaciter
adhuc in sua iniquitate perdurat, eandem sen-
tentiam ratam habentes, mandamus eam ab
omnibus iuviolabiliter observari, statuentes ut
eidem Comiti nunquam sit liberum, legitima
etiam uxore defunctâ, tam sibi matrimonio
copulare, quam non est dubium manifesto adul-
terio polluisse.

Filios in a-
dultério
procreatos
purios per-
petuè que
paterna he-
reditate ex-

§. 2. Filios autem quos ex adultera in adul-
terio procreavit, qui spurii à jure censentur,
decernimus perpetuò paterna hereditate carere,
nec eis liceat ullo tempore aliquid hereditatis
ipsius Comitis jure successione patere vel ha-
bere. Si verò ab eis hoc fuerit aliquando atten-

tatum excommunicationis vinculo se noverint
innodandos.

clufos de-
cernit.

Bulla Hadriani Papæ quarti, Confirmationis com-
positionem inter Episcopum & Comitem Ge-
bennensem.

II.
ANNO
1157.

HADRIANUS EPISCOPUS.

*Servus Servorum Dei, venerabili Fratri,
Arducio Gebennensi Episcopo Salutem,
& Apostolicam benedictionem.*

Quotiens (1) a fratribus nostris Episcopus
talia postulantur, que & equitati conveni-
ant & a rationis tramite non recedant, de-
cet nos animo libenti concedere, & eorum vo-
ta oportet nos, effectu operis prosequente
complevere. Ea propter Venerabilis in Christo,
Frater Episcopo: iustis postulationibus tuis,
grato concurrentes assensu, personam tuam,
& commissam tibi Ecclesiam sub Beati Petri
& nostra protectione suscipimus, & presentis
scripti patrocinio communimus.

Arducium
eique com-
missam Ec-
clesiam sub
B. Petri ip-
siusque pro-
tectione sus-
cipit.

§. 1. Compositionem vero que inter te &
dilectum filium nostrum, nobilem virum Ame-
deum Gebennensem Comitem in presentia Ve-
nerabilium fratrum nostrorum S. Viennensis,
E. Lugdunensis & P. Tarentasiensis Archiepis-
coporum, J. Gratianopolitani, & Guillelmi Be-
licensis Episcoporum, & quorundam religio-
forum Abbatum, super quibusdam controver-
siis que inter vos agebantur, utriusque partis
assensu rationabiliter facta est, juxta tue pos-
tulationis instantiam, tibi & per te Ecclesie
tue auctoritate Apostolica confirmamus cujus vi-
delicet compositionis tenor sicut in Instrumen-
to exinde facto continetur, in subsequentibus
invenitur annexus.

Compositio-
nem inter Ep-
iscopum
Comitem-
que Geben-
nensem con-
firmat.

§. 2. Predictus si quidem Frater noster Pe-
trus Tarentasiensis Archiepiscopus, & dilecti
filii nostri Almadicus Precentor Gebennensis Ec-
clesie, & Willelmus Alberici Decanus, Lam-
bertus de Anasiaco Decanus, & Artoldus De-
canus, Gualterius Canonicus & Capellanus,
Pontius de Filingio Canonicus, Magister Pe-
trus de Tolno Canonicus, Aymo Vicedomi-
nus Gebennensis, Amedeus de Nangiaco, Pe-
trus de Nangiaco, Aymericus de Nangiaco,
Falco Turumbertus, Cono de Ruppe: a gra-
vaminibus Sacerdotum & Diaconorum tibi à
Comite illatis incipientes, quoniam tu exinde
querimoniam feceras, ita inter vos composue-
runt, ut si fundum vel terram Comitis Sacer-
dotes vel Diacones tenerent, eidem ex equo
servirent; si vero terram ejus dimittere vellent,
investituram dimitterent, & secundum quod ab
eo tenuerant, usamentum facerent, & sic
Episcopo & Ecclesie Gebennensi, in pace per
omnia remanerent.

De sacerdo-
tibus feu-
dum terram-
ve Comitis
tenentibus.

§. 3. Quia etiam Comes adversus te queri-
moniam fecerat, quod eos qui servili condi-
tione sui erant ordinaveras, super hoc ita est
definitum, ut qui ante Sacerdotes vel Dia-
cones ordinati erant, in pace tibi dimitterentur,
& deinceps servos Comitis, vel suo-
rum, nisi eorum assensu nullatenus ordinares.

De Comitis
suorumve
servis nisi
eorum assen-
su nullate-
nus ab Epif-
copo Ordin-
andum.

§. 4. De feudo quoque Decimarum con-
questus est Comes, sed quia pretendebas dis-
tinctionem per compositionem super ipsas deci-
mas à Comite tibi factam esse, ita positum

De feudo
Decimarum.

(1) Hanc Bullam cum Originali contulimus ejusque
Orthographiam intactam reddidimus.

est, ut compositionem esse factam ostenderes, & teneretur; sin autem feudum Decimarum Comiti dimitteres, salvo quidem Episcopali jure & Apostolice sedis mandato.

§. 5. Tu vero post hec aliam proposuisti querimoniam de Castris super Ecclesia a Comite nuper constructis, & de Willelmo de Marvallo cuius hominum Comes indebitè acceperat, & proinde ab Ecclesia Gebennensi cuius per omnia esse debuerat, alienaverat; inde nimirum prefati concordatores sic de Castris composuerunt, ut quecumque super terram Ecclesie per Comitem constructa fuerant, si probari posset, omnino destruerentur: alioquin si super terram Comitis erecta essent, integra remanerent, ita sane quod rebus Ecclesie in aliquo non nocerent.

§. 6. Preterea de Willelmo Mavallensi ita est ordinatum, ut quia vir nobilis est, si veller feudum Comitis dimittere, & hominio Comitis irritò facto ad Gebennensis Ecclesie dominium & Episcopi redire; si mallet feudum Comitis & ejus dominium tenere feudum Ecclesie in pace dimitterent, & exinde nullam exactionem Comes Ecclesie faceret.

§. 7. De cetero querimonia Comitis fuit de filio Maynerii quem tu ei abstuleras, super quo satis ad plenum a te responsum est habitum, videlicet quod mater ad dominium Ecclesie Gebennensis attinebat, & propter hoc filio Maynerii feudum Ecclesie dederat, quia ex parte matris quesierat & ad ipsum spectabat. Quocirca positum est, si Comes ipsum filium Maynerii habere veller, ille feudum Ecclesie ad pacem dimitteret, & a Comite vel ab aliquo nulla ex hoc gravamina Ecclesie inferrentur.

§. 8. Porro de hominibus & terris Ecclesie a Comite & a suis interceptis & superceptis a te querimonia deposita fuit, super communi consilio compositorum dictum fuit, ut in quibus partibus Gebennensis Episcopatus hujusmodi controversia habebatur, pro examinanda veritate circa locorum affinitates quatuor ex parte tua & quatuor ex parte Comitis homines boni testimonii & indigene, ad iurandum censura Ecclesiastica cogentur, & quod ipsos constaret tactis sacro sanctis reliquiis de justa possessione Ecclesie vel Comitis profiteri, ab utroque vestrum firmiter imposterum teneretur.

§. 9. Inter cetera verò, que continentur in compositione apud Sayfel facta, continerentur & hec, ut recordationes facte post iurandum per homines Episcopi & Comitis Amaldricum videlicet Gebennensem Cantorem & Canonicum, Wilelmum Borii, Decanum, Richardum Vicedonnum, Wilelmum de Bosco, sicut recitate fuerant communi assensu tui scilicet & Comitis in presentia memorati Petri Tarentastensis Archiepiscopi & Amedei Laufannensis Episcopi, atque Abbatum totius Gebennensis Episcopatus, Rodulphi de Alta-comba, Stephani Chisiriensis, Moysi de Bonomonte, Borch. de Habundantia, Pontij de Six, nec non Rodulphi Agaunensis Abbatis, & multorum religiosorum & honestorum virorum assistentium in Episcopali domo apud Gebennas, quid Episcopo, quid Comiti in dominio & iusticia Gebennensis Civitatis attineret firmiter ab utriusque tenerentur.

§. 10. Recordationes sunt iste; Bannum totius Geneve, in omnibus & per omnia, tuum solummodo esse; Iusticiam & dominium cuiusque sit homo ad te tantummodo pertinere; Adventicios quoque ex quo per annum &

diem Gebennis moram fecerint tuos solummodo esse, Comes vero in tota Geneva nullos homines capere debet; Hospitalitatem, placitum generale, foraciones vini, coroadam & mutationes domorum, si dominus mortuus fuerit, debes ut dominus possidere; Forum totius Ville, & Iusticiam fori, ad te solummodo pertinere; Pedagium, ripale & pasqua similiter, Comes quoque per se vel aliquem de suis in pascuis Gebennensibus, nullas equitaturas capere debet; Monetam in manus tuas tantummodo esse; si quis vero latro captus fuerit, ipsum & omnia ejus, tu habere debes; statio Comitis Gebennis in cognitione tua sit, ita tamen ut Comes & familia ejus Ecclesie & civibus & Ecclesiasticis rebus non noceat; Comes etiam aut aliqui de suis vadium sua per vim alicui & nisi eque valent minime ponant, & non aliter quam ad pacem creditoris eadem dimittant; Hactenus Episcopalia.

§. 11. De his vero que ad Comitem spectare videntur sunt hec; Comes est, & bonus Advocatus sub Episcopo esse debet; Tantam denique familiaritatem, ex dilectione in domo Episcopali habere debet, quod in mutationibus officiorum ejusdem domus, si tu inde questionem habueris druiliam ibi ad modum habere debet. Tu quoque si adversus aliquem de familia sua commotus vel iratus fueris, ad Comitem refugium habebit, & donec tibi congruè satisfaciatur, Comiti eundem tenere licebit: simili modo de familia Comitis a te per omnia tenebitur.

§. 12. Quamvis vero de Latrone sicut superius continetur fiat, si ad dampnamdum, vel aliquam inde iusticiam faciendam fuerit deputatus, Comiti tamen properagenda iusticia reddetur; Consequenter & de monetariis si falsam aliquando monetam fecerint, iussu tuo Comes iusticiam faciet.

§. 13. Quoniam igitur Comes modum excedendo multa & maxima dampna tibi intulerat & Canonicis similiter domosque hominum tuorum diruendo destruxerat, dixerunt Compositores, ut quadraginta libras pro restitutione dampni Comes tibi persolveret; Canonicis vero dampnum suum ad eorum libitum & misericordiam emendaret; In redintegratione quoque domorum hominibus quorum fuerant ad eorum pacem emendationem Comes faceret. Dictum & autem ut omnibus hominibus tuis quos Comes pro malivolentia inter se & te habita odio habuerat, pacem redderet, Similiter & tu ipse hominibus Comitis pacem faceres, exceptis illis qui tua abstulerant, illa videlicet, que Comes minime habuerat, de quibus dictum est, ut Comes tibi super ipsis iusticiam donec ablata juxta bene placitum tuum redderentur, faceret; sin autem tu ipse iusticiam tuam proinde faceres, Comes vero in nullo tibi contradiceret.

§. 14. De piscatione vero unde tu querimoniam feceras, ita positum est ut bonas consuetudines quas homines tui ab antiquo per lacum habuerant semper in pace haberent.

§. 15. Fuit & querimonia tua te die piscationis in Venna quam Comes abstulerat, super quo a compositoribus dictum est, ut quando Comitem vocare velles, in Curiam tuam veniret, ac per cognitionem Curie in pace maneret; De Rodulpho quidem Sancti Gervasii, quia Comes inde conquestus fuerat, sic positum est ut investitura Ecclesie remaneret, & si Comes veller super hoc in Curiam tuam veniret, & secundum quod dictum erat

Et de his que ad Comitem spectare videntur.

De peragenda iusticia.

Quadraginta libras a Comite Episcopo pro restitutione dampni sunt persolvente; Canonicis vero dampnum ad eorum libitum Comes emendaturus est.

De piscatione.

Et de Rodulpho sancti Gervasii.

De Castris super Ecclesia a Comite nuper constructis & de Willelmo Mavallensi cuius hominum indebitè Comes acceperat.

De filio Maynerii ab Episcopo Comiti ablatò.

De hominibus & terris a Comite suisque Ecclesie interceptis.

In compositione hac apud Sayfel facta, quid Episcopo, quid Comiti in dominio & iusticia Gebennensis Civitatis attineret continetur.

De his que ad Episcopatum pertinent.

Hanc compositionem inviolabiliter observandam statuit eamque presentis privilegio munivit.

Sanctio Pœnalis.

vel adhuc diceretur, jus suum uterque possideret.

§. 16. Si quis vero pacem hanc vel concordiam temerario ausu infringere temptaverit, dictum est ab ipsis Compositoribus, ut tu inde justiciam facias, & Comes infra quadraginta dies & tua pro facta justitia non offendat. Ut igitur compositio ipsa futuris semper temporibus inviolabiliter observetur eam Apostolice sedis auctoritate duximus confirmandam, & presenti privilegio muniendam.

§. 17. Decernimus itaque, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostre con-

fimationis infringere, vel ei aliquatenus contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, secundo tertiove commonitus, nisi presumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque in extremo examine districte subiaceat ultioni.

§. 18. Cunctis vero eam servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bone actionis percipiant & apud districtum Iudicem premia eterne pacis inveniant, Amen, Ad te Amen.

Pax & benedictio servantibus.

✠ Ego ADRIANUS Catholice Ecclesie Episcopus.

- † Ego Gregorius Sabinensis Ecclesie Episcopus.
- † Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tituli Sancte Savine.
- † Ego Girardus Presbyter Cardinalis tituli Sancti Stephani in Celio monte.
- † Ego Henricus Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Nerei & Achillei.
- † Ego Otto Diaconus Cardinalis tituli Sancti Georgii ad velum aureum.
- † Ego Rodolphus Diaconus Cardinalis Sancte Lucie in Septa. . .
- † Ego Guydo Diaconus Cardinalis Sancte Marie in porticu.

- † Ego Odo Diaconus Cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tuliano.
- † Ego Ardicio Diaconus Cardinalis Sancti Theodori.
- † Ego Boso Diaconus Cardinalis Sanctorum Cosme & Damiani.
- † Ego Albertus Diaconus Cardinalis Sancti Adriani.

Datum Lat. per manum Rolandi Sancte Romane Ecclesie Presbyteri Cardinalis & Cancellarii XII. Kal. Junii, indictione quinta, Incarnationis Dominice, anno millesimo quinquagesimo, septimo, Pontificatus vero Domini Adriani Pape quarti, anno tertio.

* Data XII. Kalend. Junii, Pontificatus Anno 3.

Sigilli Originali Bullæ pendentis ex Archivis Reipub. Genevensis exprompte similitudinem ex vero effinximus.

III. Ex Archivis Reipublice Genevensis exprompte. ANNO 1157.

Alia Bulla ejusdem Papæ, per quam confirmat quascunque Largitionis factas Ecclesie Gebennensi per Serenissimum D. Fredericum Imperatorem, & possessiones & bona quecunque, quæ Geb. Ecclesia habebat, vel haberet in futurum, usibus illius perpetuis corroborat.

HADRIANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei; venerabili Fratri Ardicio Gebennensis Ecclesie Episcopo, ejusque successoribus, Canonice substituendis, in perpetuum.

Cum (1) ex injuncto nobis à Deo Apostolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus

autore Domino preminemus, singulorum Paci & tranquillitati debeamus intendere. Prefertim pro illorum quiete, oportet nos esse sollicitos, qui Pastoralis dignitate sunt preediti, & ad officium Pontificale promoti. Nisi enim nos eorum utilitatibus intendentes, ipsorum jura, in quantum Deo permittente possumus, integra conservemus, & auctoritate Apostolica, eos a pravorum incurisibus defendamus, de illorum salute non vere poterunt esse solliciti, qui sibi ad regendum, Domino sunt disponente, commissi.

§. 1. Eapropter, venerabilis in Christo frater Gebennensis Episcopo, tuis justis postulationibus gratum impertimur assensum, & prefa-

(1) Collatam cum originali & intactam reddidimus.

Ecclesiam Gebennensem sub B. Petri ipsiusque protec-

tione suscipit, & largitiones ab Imperatore Episcopo & Ecclesie factas confirmat & roborat.

Possessiones quaslibet illibatas conservari jubet.

Vexationibusque fatigari vetat.

tam Gebennensem Ecclesiam, cui, Deo autore, preesse dinoceris, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut ea que charissimus in Christo filius noster Fredericus Romanorum Imperator, ad Regale jus pertinentia, tibi, & Ecclesie tue, intra Civitatem Gebennensem & extra, pietatis intuitu noscitur legitime contulisse, & scripti sui pagina roborasse, sicut in ipso scripto continetur, tibi tuisque successoribus, auctoritate sedis Apostolice integre confirmamus, & hujus privilegii munimine, roboramus.

§. 2. Preterea quaslibet possessiones, quecumque bona eadem Ecclesia impresentiarum juste & canonicè possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, prestante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permanent.

§. 3. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel

ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum in omnibus, Apostolice sedis auctoritate:

§. 4. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam, sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi presumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque, se divino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat; atque in extremo examine, districte ultioni subiaceat.

§. 5. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini Jesus Christi. Quatenus & hic fructum bone actionis percipiant, & apud districtum Judicem, premia eterne pacis inveniant. Amen, Amen.

Pœna contraventium.

Pax jura servantibus.

✠ Ego ADRIANUS Catholice Ecclesie Episcopus.

- † Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tituli Sancte Savine.
- † Ego Gregorius Sabinenſis Ecclesie Episcopus.
- † Ego Girardus Cardinalis tituli Sancti Stephani in Celio monte.
- † Ego Almiricus Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Nerei & Achillei.
- † Ego Otto Diaconus Cardinalis tituli Sancti Getorri ad velum aureum.
- † Ego Rodolphus Diaconus Cardinalis in Septa Sancte Lucie.
- † Ego Guido Diaconus Cardinalis Sancte Marie in Porticu.

- † Ego Odo Diaconus Cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.
- † Ego Arditio Diaconus Cardinalis Sancti Theodori.
- † Ego Boso Diaconus Cardinalis Sanctorum Cosme & Damiani.
- † Ego Albertus Diaconus Cardinalis Sancti Adriani.

Datum Lat. per manum Rolandi Sancte Romane Ecclesie Presbyteri Cardinalis & Cancellarii XII. Kal. Junii, Indictione quinta, Incarnationis Dominice, anno millesimo quinquagesimo, septimo, Pontificatus vero Domini Adriani Pape quarti, anno tertio.

Data XII. Kal. Junij Pontificatus anno 3.

Sigilli originalis efficta similitudo.

